

Čikaški župan bombardiran s klopotci na shodu

Negov protikandidat Lyle nahrujen iz množice. Čikaški volilna kampanja postaja živahna

Chicago. — Zadnji petek je bil živahen dan za Čikažane, ki iskujejo županske volilni cirkus v downtownu. Bombam, rojnicam, ošičkom, alonom in smatom, ki so glavni rekviziti sedanjih volilnih tragikomedijskih se tega dne pridružili tudi klopotci. V teatru Garrick, kjer je župan in ponovni kandidat Thompson uprizarjal svoje drame burleskijske, so letela gnilca na oder.

Župan je pravkar povedal poslušalcem, kako bo sodnik Lyle, ki je izvoljen, nosil komat, ki ga natakne dnevnik "Chicago Daily Tribune", ko se je dvilji sredi gledališča moški srednje starosti in zavpil: "Ti tudi nisi komat, ti veliki bum (pop-off)!"

Županu je zastala sapa. V eni sekundi je držal papir z beležkami, drugi pa komat, ki ga dneвно si na oder in demonstrira, kaj se njegovi protikandidatje vezani na vaje raznih maglov. Komaj mu je padel iz rok. V drugem hipu je moški znal klopotec na oder, takoj nato priletel drugi in tretji. Prvi klopotec je izbil županu papir iz rok, drugi je zadel njegovega fistaša, ki je sedel na odru, v tretji pa je tresel v zraven sedejo Elizabeto Grady, odbornico uje šolskih hišnic, ter ji umazal leko.

Županovi pristaši so brez prijetnosti napadli in ga grdo osuvali, kar ga je pograbil policaj in vlek v zapor. Povedal je, da piše Shanklin in da je bivši prijatelj. Thompson je takoj naznanil, da ga je poslal sodnik Lyle s opotki na njegov shod. Medtem je imel Lyle shod polno prostoro v teatru Apollo in tukaj je bila rabuka. Lyle je vabil, da Thompson tudi postane član, ki mu ga je nataknil burleskijski in ganeški kralj Casse. Tedaj se je oglasil nekdo med publiko: "Jaz pa ne verjamem v te." Nastal je hrup, ki se ni mogel uglasiti, ko se med publiko ni oglasil.

Kongres sprejel pomoč za kmetov

Dvajset milijonov dolarjev za živila obdanih in Hoover je podpisal

Washington, D. C. — V soboto je senat sprejel kompromisno predlogo za dvajset milijonov dolarjev "posojila" kmetom, prizadetim v sedmi sušni leto. Na dan je napočelo živilo, obleke in zdravila. Samo 15 progresivcev je glasovalo proti kompromisu.

Nišja zbornica je takoj odobrila stvar in predsednik Hoover je jo podpisal. S tem je konec besnega boja v senatu radi aropriacije.

Unija izvojevala injunkcije New York. — Lady Rajene, Inc. bo morala uposliti inunjske oblačilne delavce in ne bo smela oddajati svojih naročil v izvršitve neunijskim firmam, kot je delala doslej. Tako se glasi besedilo injunkcije, ki jo je izposlovala International Ladies Garment Workers unija proti omenjeni firmi.

Ta firma je bila članica Affiliated Dress Manufacturers asociacije, ko je podpisala pogodbo z unijo. Pozneje je izstopila iz te organizacije in pričela obratovati svoje delavnice z neunijskimi delavci. Sodišče je odločilo, da je bila firma članica organizacije delodajalcev, ko je podpisala pogodbo, zato se je mora držati, dokler ne poteče določeni rok.

35.687 oseb aretiranih radi kršenju suše v sedmih mesecih Washington, D. C. — Prohibicijski biro poroča, da je bilo v sedmih mesecih od 1. julija 1930 do 1. februarja 1931 aretiranih 35.687 oseb v Združenih državah radi kršitve prohibicijskega zakona. Samo zadnji mesec januar je bilo 4500 aretacij.

Severna Dakota ne mara smrtne kazni Bismark, N. Dak. — Državni senat je 13. t. m. odklonil predlogo za vzpostavitev smrtne kazni v North Dakoti.

Starostna pokojnina v Indiani

Zadevna predloga sprejeta v državni zbornici

Indianapolis, Ind. — Indiana bo imela zakon, ki določa pokojninsko podporo za stare ljudi. Reakcija v senatu, ki je napela vse sile, da porazi predlogo, je bila končno prisiljena na umik in glasovanje je izpadlo v priložni predlogi. Zanj je bilo oddanih 26 glasov proti 21.

Slična predloga je bila par dni prej sprejeta v poslaniki zbornici. Na konferenci komiteja, v katerem so člani obeh zbornic, nekateri manjše difference v obeh predlogah, nakar bo izročena governerju Harry Leslieju v podpis.

Boj v senatu je vodil James J. Nejd, republikanec iz Whitinnga. Ko se je pred desetimi dnevi republikanska večina v senatu izrekla proti predlogi, je Nejd zagrožil, da bo volil z demokrati za vse druge predloge, ki čakajo rešitve, če se republikanci ne izrečejo za pensijski predlog, kakor so obljubovali volilecem. To jih je prestrašilo in so se podali.

Predloga določa, da je vsaka oseba, ki dosegla starost 65 let, ameriški državljan in nima svojcev, ki bi jo podpirali, deležna \$25 pensije na mesec. Nadzorstvo nad razdeljevanjem podpore bodo imeli državni in okrajni komisarji.

Predloga določa, da je vsaka oseba, ki dosegla starost 65 let, ameriški državljan in nima svojcev, ki bi jo podpirali, deležna \$25 pensije na mesec. Nadzorstvo nad razdeljevanjem podpore bodo imeli državni in okrajni komisarji.

Novi krizi v Španiji

Kralj je preklical volitve in vladna je podala ostavko

Madrid, 15. febr. — Voditelji Španske delavske zveze, ki štejejo 300.000 članov, se danes posevstujejo o generalnem štrajku, ki ga nameravajo oklicati jutri ali v torek.

Madrid, 15. febr. — Kralj Alfonso je včeraj preklical volitve, ki so se imele vršiti 1. in 15. marca, nakar je vlada generala Berenguerja podala ostavko. Kralj je preklical volitve radi tega, ker so ga mnogi konservativni voditelji prepričali, da volitve vodijo v novo revoluto, kajti večina strank je volitve za cortes (parlament) bojkotirala. Kralju so dopovedali, da bi bilo bolje, da se raspisajo volitve za ustanovljenje skupščine, ki naj temeljito reformira državo.

Alfonzo jih je poslušnil, toda premijer Berenguer je bil proti temu in je takoj resigniral. Kralj zdaj skuša dobiti koalicijsko vlado, mešanico konservativcev in liberalcev, ki se podpirajo monarhisto.

Volitve so se imele vršiti, toda svoboda zborovanja je že potlačena. Danes so bili izgnani in spopadi med policajo in republikanci v Sevilju in drugih krajih dežele.

Prohibicija porazena v Angliji London, 14. febr. — Sinoči je angleška zbornica glasovala o postopku načrta za uvedbo prohibicije v Angliji po zgledu Amerike. Načrt, ki ga je predložil Edwin Scrymgeour iz Skotske, edini poslanec prohibicijske stranke, je bil zavržen s 137 glasovi proti 18. V teku debate so poslanci vseh strank neumisljeno norčevali iz ameriške prohibicije.

Profiti Du Pont Co. Wilmington, Del. — E. I. du Pont de Nemours & Co. je napravila v preteklem letu \$50.000.000 profita. \$33.000.000 je prešla v obliki dividend na svoje investicije pri General Motors korporaciji.

Ta družba uposljuje 31.000 delavcev in povprečna letna mezda na delavca je znašala \$701.

Špet eden bandit ustreljen Chicago. — Čikaškim roparjem se slabo godi te dni. V petek zvečer je špet eden obelzel na ulici s prestreljenim srcem in njegov tovariš je bil smrtno ranjen potem, ko sta odšla le-karno Maxa Foxa, 1102 W. Van Buren st. Fox je šel za njima z revolverjem in ustrelil dvakrat. Zadel je obe.

NEMŠKI FAŠISTI SE PRIPRAVLJAJO NA PUČ

Policija odkrila oboroženo zaročilo, v katero so zapleteni tudi vladni uradniki

Berlin, 14. febr. — Policija, ki je včeraj nepričakovano vpadla v glavni stan fašistične stranke, je odkrila dejstvo, da se Hitler pripravlja za puč, ki ima priti prihodnji mesec. Zapiščena korespondenca v fašističnem stanu je tudi odkrila, da imajo fašisti svoje pristave tudi v ministrstvu. Neki oficir, ki je v službi vojnega ministrstva, se je pismeno ponudil Hitlerju v službo. To poganjuje, kako so fašisti dobili v svoje roke vse tajne sklepe vojnega ministrstva.

Dokumenti, ki jih je policija ugrabila, dokazujejo, da imajo fašisti po vsej Nemčiji tajne vojaške zbornice, ki so dobro oboroženi in samo čakajo povelja za udar. Veliko število častnikov nemške armade je v fašističnih zborih. Zdaj bodo oblasti vsakekoro začele čistiti armado.

Los Angeles, Cal. — (FP) — Radi grožnje policijskega načelnika, da je policija pripravljena tudi na umore v slučaju demonstracij pred mestno hišo, je Svet brezposelnih preklical nameravan pohod po mestnih ulicah. Namesto pohoda se bo vršil velik masni shod brezposelnih.

Eksekutivni odbor Sveta brezposelnih, zavedajoč se, da je policija pri prejšnjih demonstracijah napadala celo ljudi, ki so stali ob straneh ulic in se niso udeležili demonstracij, je rajše preklical pohod, ker je bil prepričan, da bi policija uresničila svojo grožnjo.

Županov komitej za pobiranje brezposelnosti je nedavno podal svoje poročilo, v katerem nanašnja, da se je akcija za rešitev problema brezposelnosti izjalovila. Apel na ženske klube, ki štejejo več kot 80.000 članic, da preskrbijo delo za brezposelne delavce, ni dobil odziva. Poleg tega je mestna vlada odredila nadaljnjo podporo združenim blagostanjim organizacijam.

"Mi vemo, da so člani mestnega sveta, župan ter policijski načelnik Steckel strahopetci", je izjavil William Busick, tajnik Sveta brezposelnih. "Toda ti ljudje ne bi dosti premišljali, in bi ukazali streljati na neoborožene delavce ob prvi priliki, ki bi se jim nudila za tako akcijo."

Pinchot evira socialne zakone

Izrekel se je proti direktni odgovornosti brezposelnim

Harrisburg, Pa. — (FP) — Governer Pinchot je priporočil v sprejetje poročilo komiteja za brezposelne, ki urgira javna dela, strogo nadzorstvo nad privatnimi posredovalci za delo in ustanovitve državnih posredovalnic.

Toda Pinchot se je izrekel proti državnemu zavarovanju soper brezposelnost v prilogi privatnemu zavarovanju. Edino v slučaju, da bi se slednji načrt izkazal za nepraktičnega, naj se podvzamejo drugi koraki. Izjavil se je tudi proti direktni odgovornosti v živilih in obleki stradalnim brezposelnim, obenem pa je pristavil, da ne sme nobena oseba v državi biti lačna. Delavski voditelji pa pravijo, da jih je še sedaj na tisoče v Pensilvaniji, ki stradajo. Državna delavska federacija vodi kampanjo, da legislatura določi deset milijonov dolarjev za nasievanje drušnih brezposelnih delavcev.

Socialisti v državi. Zbornici so opozorili Pinchota na izjave ekonomov, ki so jih podali na konferenci governerjev v Albanju, N. Y. Rekl so, da vidijo nevarnost, če se bodo industriji še nadalje upirali zavarovanju soper brezposelnost in drugi socialni zakonodaji.

Odkodninski sklad izkazuje prebitek Albany, N. Y. — Finančno poročilo kaže prebitek \$535.000 v državnem odkodninskem skladu za prelo leto. Skupni prebitek pa znaša \$1.860.000. Aktivna 31. decembra 1930 je bila \$19.500.000, porast za \$1.490.000.

To poročilo o finančnem stanju odkodninskega sklada je objavila Frances Perkins, državna delavska komisarka.

Bookstaber načelnik komiteja Harrisburg, Pa. — Phillip David Bookstaber je nasledil George S. Lacklanda kot načelnik komiteja Unije za ameriške civilne svobodščine za državo Pennsilvanijo. Dr. Bookstaber je bil več let uradnik v zveznem delavskem departamentu in član raznih državnih komisij.

Hillquit biča Hooverjevo administracijo

Skrabljanje delovnih ur za poštno uslužbeno

Pokazal je, da napredne industrijske države bolj skrbijo za zaščito delavcev kot Amerika Washington, D. C. — (FP) — "Dolžnost moderne družbe je, da prisloži na pomoč državljanom, ki zabreždejo v miserijo radi nesposobnosti ekonomskega sistema, ki ne more rešiti problemov, ki jih je prinesla sedanja kriza na povraje," je dejal Morris Hillquit, član eksekutivnega odbora socialistične stranke, časopisnim poročevalcem, ko se je mudil v Washingtonu.

"Prepir radi federalne odgovornosti, ki je nastal med administracijo in demokratičnimi senatorji, je bil končan s kompromisom, katerega je naredil predsednik Hoover," je rekel Hillquit. "Kompromis določa \$20.000.000 za posojila farmarjem v svrhu rehabilitacije in del tega denarja se bo porabil tudi za nakup živil.

"Predsednik se je upiral vladni odgovorni farmarjem in brezposelnim delavcem radi tega, ker je smatral, da bi taka aropriacija bila "dole", to je, nekaj poniževalna in neameriškega. "Beseda "dole" je postala zelo popularna pri nasadnjih in rabijo jo ob vsaki priliki, kadar pobližajo poskuse za organizirano akcijo glede odpomoči štvrta obstoječega ekonomskega sistema. Starostna pokojnina, šavarovanje soper brezposelnost in druge mere socialne zakonodaje, — vse to je "dole" v njihovih očeh. In vendar ti modri državniki s Hooverjem na čelu ne morejo najti drugega nadomestila kot privatno dobrodelnost, ki je miloščina v pravnem pomenu besede. Ti ljudje se vedno živijo v Jeffersonovi dobi in se ne zavedajo socialnega karakterja moderne vlade.

"Vlada modernih držav so je zdavnje zavrgla idejo, da je njihova edina dolžnost zapovedana v izvrševanju policijskih funkcij, ker vedo, da se morejo v prvi vrsti brigati za materialno blagostanje ljudstva, ki se nahaja v potrebi. Zato skušajo izravnati soprne in križne ekonomske razlike in se ne obotavljajo, kadar je treba poseči po bogastvu, če se za tako akcijo pojavi potreba in je to v splošnem korist prebivalcem države. Vlada odpomoči delavcem in farmarjem, ki so s svojim delom razvili bogastvo, se v nobenem slučaju ne more smatrati za "dole" ali miloščino.

Rudarji zahtevajo protekcijo Indianapolis, Ind. — Rudarji, uposleni v Little Betty premo-govniku, Linton, Ind., kjer se je pred par tedni pripetila eksplozija, ki je zahtevala 23 življenj, so predložili peticojo državni zbornici, v kateri zahtevajo, naj jim dovoli, da sami izborejo glavnega inšpektorja v državnem rudniškem departamentu. Rudarji pravijo, da bi se bila nevarna v omenjenem premo-govniku prav lahko preprečila, ako bi bil državni inšpektorji upoštevali zakon za varstvo rudarjev, ko so vedeli, da je premo-govnik napolnjen z eksplozivnim plinom.

Rudarska unija je sedaj sestavila predlogo, ki določa zaporno kazeno za lastnike premo-govnikov, ki silijo rudarje delati v nevarnih prostorih.

Vlada plačuje 25c na uro neizsušenim delavcem Memphis, Tenn. — Tukajšnja Centralna delavska unija protestira, ker podjetniki, ki imajo pogodbo za konstrukcijo federalnih del, plačujejo navadnim delavcem 25 centov na uro in jih silijo delati 10 ur na dan. Ameriška delavska federacija je podprla unioniste, ki zahtevajo, da se upošteva osemurnik za delavce kot zahteva federalni zakon.

Podjetniki se izgovarjajo, da plačujejo delavcem mesdo, ki jo določa neunijska mezna lestvica, unionisti pa pravijo, da take lestvice sploh in da se določba v zakonu nanaša na unijako mezdo lestvico.

Demonstracije brezposelnih v Bostonu Boston, Mass. — O priliki demonstracij brezposelnih je policija aretirala enajst oseb, ki so vztrajale, da imajo pravico do svobode govora na Boston Commonu. Obtoženi so kaljenja javnega miru. Unija za ameriške civilne svobodščine je obtožencem obljubila legalno pomoč. List "Boston Herald" je po končanih demonstracijah poročal, da je governer Ely zelo nejevoljen radi nasilnega postopanja policije.

Pomorski zapuste Nikaragvo Washington, D. C. — Državni tajnik Stimson je naznanil zadnji petek, da ameriške pomorske čete izpraznijo Nikaragvo v prihodnjih šestih mesecih. Tam ostane samo 500 mož, ki zapuste delo po prihodnjih predsedniških volitvah.

Zmaga tekstilnih delavcev v Angliji Laboristična vlada prisilila magnate na kapitulacijo London, 14. febr. — Izpor 250.000 delavcev v predilnicah in tkalnicah bombala v Lancashiru je bil včeraj končan in delavci se vrnejo v ponedeljek z svojimi pogoji. Izpor je trajal od 17. januarja, ko so delavci odklonili reformo v tovarnah, da dobe namesto štirik šest strojev za operiranje. Delavska vlada je takoj intervenerala in pritiskala je na tovarnarje toliko časa, da so o-pustili svojo zahtevo in ostalo je pri starem.

Retirano gledališko osebje Chicago. — V petek zvečer je četa policajev vpadla v gledališče Grand Opera House, baš ko so pričeli igrati prvo dejanje revuje "Sketch Book". Policija je naskočila oder, spustila zastor in aretirala direktorja in 29 igralcev ter igralke radi "nespodobne gledališke predstave". V igri nastopajo pisalci in Evimen kom-stumu, le čez teden in prsi imajo opek povoj.

Amerika ima 22.731 kinolestrov Washington, D. C. — Zdručno-žive so imele 1. januarja t. m. več kinogledališč kot katerva koga delala na svetu ali približno toliko, kot jih ima vsa Evropa skupaj. Najnovejša statistična poročila kažejo, da je bilo o-mjenega dne 62.365 kinov na celnem svetu in od teh je 22.731 v Združenih državah. Evropa jih ima 28.454, latinska Amerika pa 4954. Istočasno je bilo na svetu 19.482 zvočno-filmskih gledališč in od teh je 12.500 v Združenih državah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDRUŽITVE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) \$2.00 per year...

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Address: 2857-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Jan. 31, 1931), poleg valden...

Hoover in Lincoln

Inženir Hoover se je na zadnji Lincolnov rojstni dan postavil poleg velikega Lincolna...

Cudovito je, kako so nekateri ljudje komični, kadar hočejo biti najbolj resni.

Cudovito! Zgodovina Združenih držav bo treba popraviti. Lincoln je danes zato slaven...

V teh resnih časih, ko velika industrijska kriza pretresa deželo...

Lincoln je rekel: "Ljudstvo te dežele ima ustavno pravico, da svojo vlado reformira..."

Hoover pa pravi, da mora ljudstvo te dežele svojo vlado podpirati...

Petdeset let od danes bo inženir Hoover tako pozabjen kakor je danes pozabjen neki frontirski pridigar...

Vatikanski govornik

Papež Pij je pred nekaj dnevi govoril vsemu svetu po radiovalovih.

Vsa procedura je imela vtis, kot da se je oglašil iz starega veka star patrijarh...

Papež je v svojem govoru hvalil Boga, ker je dal ljudem današnje dobe ugodnost...

Rekel je tudi, da morajo biti delodajalci in delavci prijatelji med seboj...

Pij je tristo let za svojo dobo. Tako so po mišljenju tudi val oni, ki so mu klanjajo...

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Izpolnjena želja

Springfield, Ill. — Ze v desetem letu starosti sem delal narčne, kako bi mi bilo mogoče priti čez veliko lužo v Ameriko.

Rojaki so odhajali in prihajali iz Amerike. Nekateri so se vrnili s par tisoč goldinarji...

Moja želja po Ameriki se mi je uresničila l. 1901. Dobil sem delo, hodil pridno na delo in z dela in vse mi je šlo gladko.

Organizirala se je tudi rudarska unija, ki je nam bila do sedaj oče in mati.

Rudarska organizacija je šla rakovo pot, nastane lahko pa druga, ki bo močnejša...

Odkar sem prišel v to deželo, so spremembe kolosalne. Včasih boljše, včasih slabše...

iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — V nekem tujaknem angleškem tedniku sem čital jeremijado nekih pobožnih ženic...

V dotičnih krogih, ki so zelo cerkveni in še bolj farizejski, ne vidijo onih 11,000 družin...

Te dni sem čital v časopisnih vestih, katere si nikakor ne morem raztolmačiti...

V Enid, Okla., je te dni pogorelo štino skladišče, last Enid Mill and Elevator Co.

dinčih se je nahajalo 125,000(7) bušjev pšenice, katero je kupil Federal "Farm Board.

V wisconsinaki postavljajo se nadaljuje ljut boj proti velikim roparjem, ki so znani pod imenom The Power Trust.

Doblički tega trusta so znašali, kakor se razvidi iz letnih uradnih poročil, od 500 do 3000 odstotkov na vložen kapital.

V naši nasebini je še vedno vse lepo narobe, kakor ponavadi. Ko bi nam poslali še Trunka, bi bila brozga popolna.

Ahasver.

iz Kansasa

Gross, Kans. — Takajšnje premogarske razmere, še itak zanič, se še slabšajo dnevno.

Največ seveda trpe premogarji. Upali so, da bodo vsaj nekaj zaslužili čez zimo...

Torej pet dol. pomeni celotnega plačila. Zanimivo bi bilo vedeti povprečni dnevni zaslužek kansaškega "knapa".

saški rudar zaslužil povprečno dnevno \$4.05. Takrat je bila v veljavi še jacksonvilška pogodba...

Pred par tedni je bila obnovljena stara pogodba med tukajšnji unijo in premogovnimi baroni za štiri leta.

Očividno so se John L. Lewisovi v bližini, ki danes kontrolirajo unijo, in premogovni baroni, bali stavke.

Naš Haldeman ni maščevalen. Pred par meseci je prejel anonimno pismo, da mora prineseti \$50,000 na določeni prostor.

Yes, bančni roparji. Delavec že dolg časa brez dela, ima ženo, kópico otrok...

Yes, naredimo postavbo, da bomo našega delavca-roparja postavno obesili. Sicer pri nas tudi radi nepostavno obešamo (linčamo).

Yes, naredimo postavbo, da bomo našega delavca-roparja postavno obesili. Sicer pri nas tudi radi nepostavno obešamo (linčamo).

Yes, naredimo postavbo, da bomo našega delavca-roparja postavno obesili. Sicer pri nas tudi radi nepostavno obešamo (linčamo).

Yes, naredimo postavbo, da bomo našega delavca-roparja postavno obesili. Sicer pri nas tudi radi nepostavno obešamo (linčamo).

Naš novoizvoljeni governer je takoj po izvolitvi alarmiral avto-busne družbe...

treba na en ali drugi način ubiti škodljivo, vedno večjo konkurenco, ki jo delajo razne avto-busne družbe...

Ako stvar pogledamo od blizu, vidimo, da je taka konkurenca v škodo le železniškimi baronom (in mogoče governerju, če lastuje delnice).

Pred mnogimi leti, ko je prišla lenajdba železnice, ako bi prišel kak saditi governer in nasprotno graditi železniško progno, češ, da bo železnica spodrinila konja in hlapca...

Konec Mulberry State banke, ki je zaprla vrata nekako pred pet ali šestimi leti, je tukaj. Izplačala je nekaj čez 50% od vlog.

Sedaj se pere čudna afera na okrožnem sodišču v Pittsburgu, Kans. Prominentni državljani v tem okraju so obtoženi, da so izvršili domjeneno zaroto...

Protestni shod Milwaukee, Wis. — Desetega februarja so imeli milwauški komunisti shod na Square Gardenu...

Udeležba je bila precej velika, ker je bilo navzočih tudi mnogo socialistov in tudi takih, ki so proti socialistom in komunistom.

Blaine, O., P. G.: — Lasallska radioodajna postaja je preblikala, da bi njeni glasovi dosegli Blaine. — S postaje WGN v Chicagu poje vsak četrtek ob 4:30 popoldne hrvaška pevka Katharine Bryer.

Canonsburg, Pa., J. M.: — Denar so izdale nekatere posamezne družbe.

Leteči zmaji

Problem letala, s katerim so si raziskovalci izumitelji tako dolgo belili glave, je prišlo rešila še pred milijoni let. Rešitev pa tudi niso ravnili uspeli na mah, kakor pričajo še nekateri leteči živali...

Zgodovina letalnih zavrilej je temna. Teče kučkarice se pojavijo kar mahoma, specialisti v letanju, ne da bi vedeli, kako so razvile, in izginejo prav tako naglo...

Leteči zavrili so bili sposobni samo nadjadralni let in se v umetnosti letanja niso mogli kosati s svojim sodobnikom: pičim heopoteriskom.

Zakrivljeni okrneli palec, ki se je še obnil v zapestju, je služil za napenjanje letalske kočice med zapestjem in vratom.

Noge letalnih kučkaric so bile tako šibke, da se jih je žival lahko posluževala samo v jernih prilikah. Značilen je za vse letelce v vrje tudi ogromen gobec.

Nekateri leteči zavrili so merili do 17 metrov čez krila. Prej ko ne so gnezdila v nekakna nočna starišila po pečinah in skalnih moraskih obredjih, odkoder so se v mraku spuščala na rop po moraki kladini.

Rakovega bacila ni

Dunajsko zdravniško društvo je nedavno nadaljevalo svoje konference in posvetovanja, ki so bila osobito posvečena preiskavanju raka.

Kje je potovanje najcenejše

Nekdo, ki ima dovolj časa, je izračunal koliko kilometrov daleč se lahko pelje za dolar po železnici v raznih deželah.

Koliko jezikov govore ljudje v Evropi?

Mednarodni urad za jezikoslovje je nedavno objavil statistiko o raznih jezikih, ki se govore v Evropi.

Filipinsko otočje

Otoka skupina Filipinov je dvomno eno izmed najčlenitejših otokov, saj šteje več kot 7000 večjih in manjših otokov. Otočje leži severno od Velikih Indskih otokov, na vzhodu od severu ga obkrožata Kitajsko morje in jugu morje ob otoku Luzon. Otočje, v koje spadajo večji otoki kakor Luzon, Mindanao, Samar, Palavan I. dr. meri skupno 290.000 kvadratnih kilometrov ter ima 12 milijonov prebivalcev. — V zgodovini evropskih narodov je otoka skupina Filipinov beležena prvič l. 1521., ko je odkril drzni portugalski prjeplavec Magalhães, ki je bil prvi, ki je opazil, da je otok poimenovan po kralju Filipu II. Izvzema kratko dobo med letoma 1762. in 1764., ko so otoku spodarili Angličani, ki so otoku dodelili naziv »Filipinsko otočje«. Dva in ajet let kasneje so otoke prešli Španci v Filipinske otoke, dodelivši ga priseljenim gatašem, cerkvam in samonim. Obenem s tem pa se je to otoku nasilno pokrščevanje dočelih prebivalcev, ki so ga vrili razni redovniki. Od dolgega gospodovanja anev je postal tudi njih je običajni občevalni jezik dočlega prebivalstva v mestih okoli njih, razširila pa se je katoliška vera, ki ima na otoku 10 milijonov vernikov, poleg 500.000 muslimanov, ki bivajo na južnem delu otoka in ki so dobili Mohamedove nauke od bližnjih Malajcev. Otoksko prebivalstvo je ponedelje malikovalsko in jih cenimo 500.000 duš. Z razgato otoku pa so tudi domačini začeli bolj in bolj zavediti svojih avic in špansko gospodstvo se začelo občutno majati l. 1876. se je na otokih vrstila vstaja. Španija je imela dovolj moči, da je vsak urkravo zatrla, ni pa mogla preprečiti, da ne bi bogata nabina postajala od leta do leta vse manjša. Konec prošlega stoletja je vstal med Filipinci, ki je vodil ostro borbo proti Špancem. To je bil filipinski triot Aquinaldo, ki se je spopadel s Španci v 80. letih prošnjega stoletja, da te Filipince zopet podvržejo tuji oblasti, ki je objavila razne svobošče in oškodljivo za porušene je in pokončana polja v teku ranjih nemirov in bojev. Aquinaldo pa ni mogel doseči rive med špansko vlado in njim narodom, kakor se je bil vezal, zato tudi vlada ni dala jubelnih svoboščin in odznan. Ostalo je vse pri stam in dežela je bila razdeljena dva sovražna tabora do špansko-ameriške vojne l. 1898. Aquinaldo se je vojni pridružil pericanom, ki so mu objavili znati in vpustivši samostojno Filipinsko republiko, pa svobodu niso izpolnili. L. 1901. je ameriška oblast zadržala upor Filipincev s tem, da izdajalsko zabilga voditelja Aquinaldo k sebi ter odstranila. Filipinci so bili pet ob svojo samostojnost,endar težnje po svobodni niso nehale, marveč so s vsakim evon bile živahnije. Kratka doba ameriške kolonialne uprave je povzdignila otoku do visokega gospodarskega razvoja. Po priradi bogati s svoji izvoz blaga celo desetorilni. V glavnem izvažajo riž, koruzo, konopljo, sladni tra, kavo, kakao, banane druge pridelke tropskih krajev. Vzporedno s tem se razvijajo industrija, osobito železarska predelniška. Dežela ima izmerne zaloge lesa — 64 od otokov otokih tal je pokrito s gozdom —, s tem pa ima tu močnost, da v bližnji bodočnosti poveča obdelano zemeljsko

Problemi staranja

Nis re, da bi postajali dananj ljudje starejši nego prej, čeprav je to splošno razširjeno mnenje. Danes je več šestdesetletnikov za to, ker smo znatno omejili umrljivost otrok. Stoletnikov je več, nego si mislimo, čeprav se ne da točno ugotoviti vsak primer, o katerem slišimo. Zgodbe o ljudeh, ki so učenjali baje 15 let, pa lahko amramo brez nadaljnega za legendu. Na temelju povsem verjetnih dokazil morda lahko verjemo, da je ta atlet in ta skočil 10 m daleč, a nobeno dokazilo ni ne bilo dovolj močno, da bi nas prepričalo o skoku 15 m. Življenje, ki obsega poldrugo stoletje, je prav tako neverjetno. Zavarovalniški statistiki so po mojem mnenju premalo upoštevali življenjsko živost starih Grkov. Seštel sem sporočene starosti 18 najnamenitejših grških pesnikov in modrijanov ter našel, da so dosegli vsak povprečno 77 let, čeprav sta vsaj dva umrla nasilne smrti. To prekaša zdaleka tudi najnovejša številka iz zapadne Evrope. Pri tem so gledali Grki na starost s strahom in grozo. Mimonemos je upal, da bo umrl s 60 letom, ker se je bal, da bo v tej starosti izgubil zmožnost do greha, ki se ji ni hotel odpovedati. Ta občutek je temeljil delno na estetizem čustvovanju: mladenič, ki je padel na bojnem polju, se je kdaj Grkom lep, isto starca pa se jim je videlo grdo. Tudi modrosti starih las niso Grki prav nič cenjevali. Rekli so: »Potrebujemo dejanj mladosti, modrosti moške dobe in molitev starcev.« To je pametna beseda. Ne bi bilo nezanimivo preskati politične in socialne posledice stalne porasti povprečne starosti, ki sloni v glavnem na nazadovanju števila porodov in v zmanjšanju meri na izseljevanju mladih ljudi. V prejšnjih časih so prevzemali veleposetniki svoje posele v mlajših letih, tako da so upravljali svoje posesti lahko kot življenski poklic. Danes nastopajo svojo dedičino kakako s petdesetim letom — v tem času so morda postali čisto sposobni polkovniki ali borzni mešetarji, obnem pa prestari, da bi se naučili novega poklica. Tudi v prostih poklicih so kariere običajno otekočena zaradi žilavosti onih, ki so že dosegli višja mesta. Na Anglékem plačujejo mlade ljudi po navadi preslabo in stare predobro; poleg tega ne kažejo stari prav nobene volje, da bi se umaknili prej, nego je brezpopojno potrebno. Škofje, ki se vedejo vedno tako, kakor da bi omagovali pod bremenom svojega poklica, se smatrajo n. pr. še s 75. 80. letom za sposobne upravljati svoje diocese. To je dovedo do tega, da smo bili primorani v prid mlajšega pokolenja skoraj v vseh svobodnih poklicih pri silno upokojiti starejše ljudi. Starostna meja za to je največ 60. leti, tudi 65. ali 70. leto. Najprej doletja ta meja navadno učitelje in profesorje, višje častnike, rektorje in duhovne. Veliki ruski fizik Mečnikov je bil mnenja, da je naravna meja človeškega življenja nekako 100 let. Ljudem je obujal upanje, da bodo dosegli to starost, če se bodo hranili v glavnom s kislim mlekom. To je temeljilo na njegovem opazovanju, da so azijski nomadi, ki zauživajo skisano kobilje mleko, kumisa, nenavadno zdravi. Po drugi strani so že bili ljudje, ki so trdili, da je narava že čisto sita ljudi, ko so dosegli 45. leto. V tej dobi izgube ženske zmožnosti do oploditve in v tej dobi nam pričnejo običajno tudi oči slabeti. — Teško je vprašanje, da li je starost za človeka razveseljivo čas in da-li stori posameznik dobro, ki si želi prekoračiti paimistovih 70 let. Pison nam je ustvaril v Kefalu-razveseljivo podobo vedre in srečne starosti in sam Sofokles je smatral za sročo, da ga v visoki starosti ne mučijo več erotična poželenja. — Postavil je Londonu krasen marmornat steber v spomin. Tudi v Birminghamu, Greenocku in Manchesteru so mu postavili spomenike.

vito, ker ga Američani zelo opesujejo, poleg potrebnih osnovnih in srednjih škol imajo Filipinci tudi 4 univerze. Glavno mesto filipinskega američkega kolonialnega ozemlja je Manila s 285.000 prebivalci. Stari španaki del mesta se imenuje Ciudad murata (t. j. obzidano mesto) in je ustanovljen l. 1569. V tem delu leže poslopja, ki jih je postavila še španska uprava; mestna hiša, sedež manilskega nadškofa, deset lepih baročnih cerkva, več vojašnic in sestanov. Vse to je zidano po načrtu v ravnih ulicah in obdano s srednjeveškimi obrambnim zidovjem. Omembe vredna je univerza sv. Tomaša, ki so jo ustavili dominikanci še l. 1611., ki pa s svojimi 1200 slušatelji daleč zaostaja za filipinsko univerzo, ki leži izven obzidanega mesta in ki je bila ustanovljena šele leta 1908. pa ima okoli 6000 slušateljev. Mesto se je seveda že davno razširilo na vseh koncih preko ozidja in ravno v novih delih se razvija živahno življenje z vso silo, ki jo daje tu žarko sonce in bajni vzhod. Manicani so po pretežni večini domačini — Filipinci. Poleg njih živi v mestu še kakih 15.000 Kitajcev, kojih naseljevanje pa je novejšega datuma, ter po par tisoč Američanov, Japoncev in Špancev, predstavniki današnjih in nekdanjih gospodarjev ter ljudi, ki jih je živahni gospodarski razvoj zadnjih desetletij primamil pod vroe filipinsko sonce. R. K.

James Watt, izumitelj parnega stroja

Izumitelj parnega stroja je bil James Watt, po rodu Anglež, ki se je rodil 19. januarja l. 1736. v Greenocku na Škotskem. Že kot otrok je bil zelo resen in zamišljen. Namestu da bi se igral z drugimi otroci, je sedel v kakšnem kotu in reševal računake naloge. Svoje igrače je preiskaval, razlagal in jih spet sestavil, zakaj vselej je hotel vedeti, kako je bila igrača napravljena. — Njegov oče je želel, da bi James študiral. Toda ko je bilo dečku šestnajst let, je pustil šolo in se šel kot vajenec učiti v neko mehanično delavnico. Po štirim letih, ko je bil izučen, je šel v London (glavno mesto Anglije), in stopil tam pri nekem mehaniku v službo. Za to potovanje je potreboval celih dvanajst dni. Takrat se mu gotovo še ni sanjalo, da bo s pomočjo svojega izuma lahko napravil isto potovanje v dvanajstih urah. V Londonu je ostal samo leto dni, nato je šel v Glasgovo. Tu je sprejel službo mehanika na univerzi. Popravil je instrumente, ki so jih potrebovali dijak za fizikalne poklice se. Vseučiliški profesorji so kmalu spoznali, da je bil James izredno bistre glave. Uredil so mu majhno delavnico, kjer so se zbrali največji glasgowski učenjaki. — V letih 1762. in 1763. se je James Watt najbolj zanimal za uporabljivost pare, vendar pa se mu je šele l. 1764. posrečil njegov veliki izum. Bil je tako: na univerzi so imeli majhen vzorec parnega stroja, ob katerem so se dijaki učili. Teža vzorca pa ni bilo mogoče spraviti v tek. Poklicali so mehanikarja Watta in ga vprašali, če bi jim mogoče na popravitel stroček tako, da bi spet tekel. To se mu je tudi posrečilo. Odslej je stremel samo še za tem, kako bi izboljšal parni stroj. Pustil je službo in se posvetil svojim študijam. In res, ni dolgo trajalo, ko je Watt našel vzrok, zakaj parni stroj ni maral brezhibno delovati. Tako je iznašel kondenzator. V l. 1774. je s svojim prijateljem Boultonom postavil veliko tovarno v Sohu blizu Birminghama, kjer je izdeloval velike parne stroje po svojem izumu. James Watt ni bil deležen začasne usode izumiteljev. Živel je srečno in njegovo bogatstvo ni bilo nezadostno. Ko se je postal star, je predal tovarno svojemu sinu, ki jo je vodil dalje — Sam pa se je preselil v Heathfield blizu Birminghama, kjer se je popolnoma posvetil študiju in počitku. L. 1819. je umrl, star 83 let. Angleški narod mu

dvoma mora biti za moča nekaj hudega, ko prvič odkrije, da je svoje najbolje delo že izvršil in da ga bodo odalej smatrali za »starega tega in tega«, za čokoljo, ki ne more razumeti mladega življenja, za okamenino. Če mož opazi, da o njem tako govore, stori najbolje, če se prostovoljno umakne in ostane za nadaljnje svoje življenje rajši opazovalec življenja nego odvisen statik, ki je na odrju življenja v napoti. Duša starega človeka morda ne more sprejeti nobenih novih idej, a to nikakor ne pomeni, da bi po svojem znanja na postal lahko večji. Mir, ki si ga je moral odrekati v dnevih svoje mladosti, ga bo učil morda modrosti; opazovanje in premišljevanje, ki je v našem nemirnem življenju tako hudo zanemarjeno, mu bošča v starosti pomagala do bogatih sadov spoznanja. Sir Thomas Overbury je izrekel lepo besedo o starem moču, ki opaka bolj po naraščajoči sili svoje duše nego po naraščajoči slabosti svojega telesa, da se stara. Za srečo so stari ljudje, na katere se ta beseda nanaša, in mnogi med njimi so se gotovo tolažili s Pavlovim besedo: »Zato se ne trudimo, temveč kakor se stara naš vnunji glave, tako se notranji od dne do dne obnavlja.« Najboljša pot do visoke starosti je ta, da živi vsak dan enako in da se izogne vsakemu pretresanju telesa in duše. — Toda to ne bo bog ve kako pomembno življenje. In še to: Starci, ki občujejo s mladimi, se morajo spriznati s tem, da so stari. Če se vedejo starejši ljudje, kakor da bi bili mladi, bodo izgubili spoštovanje mladih. Lepotila in rasne maše so zopre, če jih uporabljajo mladi ljudje, a so smešne, če se zateka k njim starost. (Živ. in svet.)

Radij in "medicne"

Tako znajo izrabljati radij razni fabrikanti "medicn" in "blagor človeštva", precej bolj pa se v svoji blagor — — — — — Ce bi se danes živel učeni Hahnemann, ki je učil, da se da vsaka bolezen najlažje pregnati s tistim strupom, ki bolezen povzroča, samo če zdravila bolezen z zelo majhnimi količinami iste g skupi, bi danes kar vriskal od veselja, ko so iznašli radikalne glavnike. To so glavniki, ki imajo v sebi radij — ne radio! — in ki preprečuje izpadanje las ozioroma še novi lasje zrastejo onim, ki se čujejo s takimi radikalnimi glavniki. — Nauk učnega Hahnemanna, ki ga imenujejo tudi "homeopatija", slavlj danes novo slavo! — Proti nahodu uporabljajo dandanes jed v zelo majhnih množinah; jed v velikih množinah namreč povzroča katere služnice, v majhnih količinah ima zdravilni učinek. Tudi pri zastrupljenih pravijo, da je tako. — Tudi z žarki je baje tako. Močni Rontgenovi ali pa radijski žarki povzročajo, da lasje izpadajo. Če pa je teh žarkov malo, mora biti zdravilo proti izpadanju las. Glede Rontgenovih žarkov je stvar prelaskili dunajski profesor dr. Ullmann. Če pa tudi radij učinkuje proti izpadanju las ozioroma da pospejuje novo rast las, se bo šele pokazalo. Radijski glavnik ima v sebi eno desetisočinko miligramma radija. Silno majhni delci te neznatne količine prehajajo vsak dan na las, in ta mala količina je dovolj, da zrastejo novi lasje. — Švicar Burgi je pa učil, da ne učinkujejo razna zdravila, ki jih istočasno rabimo, le kot vsota učinkov, ampak še mnogo bolj. Proti revmatizmu imamo staro sredstvo: mačjo kožo. Tja, kjer te trga, položi mačjo kožo, pa bo bolečina konec. Ali je to toplota ali živalski magnetizem ali kaj? Kakor pa je mačja koža staro sredstvo proti revmatizmu, tako je novo sredstvo proti tej nadlogi radij. Z radijem "napolnjena" zemlja, radioaktivno blato in podobni preparati so se iskazali kot posebno dobro sredstvo proti revmatizmu. Pa se je nekoč spomnil na stari izrek: Čokolada je dobra — česen je tudi dober — kako dobra mora biti šele čokolada s česnom! In po tem receptu so rekli: Mačja koža je dobra proti revmatizmu — radij je dober — proti revmatizmu — kako dobra mora biti šele z radijem pripravljena mačja koža!

Stere izdelovanje zlata

Za razpravo, ki se vodi sedaj proti "izdelovalcu zlata" Tausend, vlada po vsem svetu velikansko zanimanje, kar je čisto umevno v dobi, ko vse visi na denarju in zlatu. Ni pa gospod Tausend prvi, ki trdi, da zna iz malovrednih tvarin delati zlato, kajti svet je že zdavnaj pred njim poznal razna "skrivnostna navodila" za izdelovanje zlata. V nekem rokopisu iz 14. stoletja beremo n. pr. to-le navodilo: — "Vzemi 4 jajca in jih položi v veliko čašo. Jajcem prinesej nekaj zdrobove moke, potem čašo pokrij in jo zakopljaj za 120 dni v ne prehud in preoster gnoj, dokler se "narava jajc" ne izpremeni v živo kri. Potem čašo odpri in prelij vsebino v še nerabljen lonec. Na to razplhaj žerjavico in pušti delovati vročino na vsebino. Ko bo vsebina preprašena, jo zavij v figovo pero, ampak pazi, da se s roko ne dotakneš. Potem razpoli en "heksajsi" srebra v suh prah in ti se boš občudil. To je tista božja, dolgo iskana skrivnost, ki premaga revščino in premaga sovražnika." — Cilj je torej tisti, kakor so ga imeli tudi Tausendovi pomagači in podporniki. Napolnili so svoje šepi, da premagajo revščino in da premagajo sovražnika. — Jako pameten slepar te vrste je bil tudi Josip Franc Borro iz Milana. Oče mladega kavalirja je bil ugleden zdravnik. Sin je poskušal svojo srečo najprej v Rimu, kjer je ustanovil novo tajinstveno versko sekto. Ko pa ga je začela kot "krivoverca" preganjati inkvizicija, se je vrgei na izdelovanje zlata. Začel je v Inomosto, kjer je pripovedoval namestniku avstrijskega nadvojvode, da zna delati zlato iz ranih prati, potrebne pa za svoje namene nekaj denarja. Denar je res dobil; ko pa ga je zaprtil, je pobegnil. Gospod namestnik pa je bil za precej cekinovo lažji, za eno izkušnjo pa bogatejši. — L. 1669. se je Borro pojavil v Strassburgu, kjer je s voljimi poskušal prevariti tudi nekaj učenih mož. Ko pa je postal le preveč predrzen, je odšel na saksanski dvor v Drazdane, kjer je vladal takrat kralj Jurij. Kakor skoro vsi vladarji tedanje dobe, tako je poskušal tudi Jurij poboljšati svoje finance s umetnim zlatom. Tako ga je Borro kmalu prepričal, da mu je dal nekaj denarja na razpolože za izdelovanje zlata. Poleg tega pa je Borro prodajal še raz na skrivnostna zdravila za drag denar. Ko pa so mu zopet postala tla prevročna pod nogami, jo je zopet popihal. — Tako je v teku let obral skoro vse evropske države, dokler ga ni na Dunaju zalotila inkvizicija. Zaprl so ga v Rimu, kjer je tudi umrl. — Manj znamo pa je, da se je v novejšem času tudi staroavstrijska vlada zanimala za izdelovanje zlata. Leta 1876. je dala namreč patent za umetno izdelovanje zlata nekemu Antonu Rottju, ki je trdil, da zna napraviti zlato iz 12 delov cinobra, 8 delov žveplenga antimona in 6 delov živega srebra. — L. 1921 (!) pa je objavil neki Maks Retachlag v "Magische Blätter" ta-le recept: "Vzemi kovinski sulfat in ammoniak. Oboje razpoli v destilirani vodi. V to mešanico prilij nekaj amonijaka. Na vrhu tekočine se bo naredila tenka kožica in ta kožica je zlato." — Kdor ne verjame, naj poskusi! — **Agilrajte za "Prosveto"!**

V BLAŽI SPOMIN DRUGE OBLETICE SMRTI
mojega ljubelega supruga in očeta
MARTIN KOŽUNA
Umrli je 26. feb. 1928. Kmalu bo minilo dve leti kar si nas opustil in šel od nas za vedno v Potéburg. Kmalu si bo vedno žaljemo za Teloj, ki ga dneva ne vidim, da bi bil sam Ti iz pred očmi. Posređil smo cvetje za Tvoj grob in zalivamo jih s našimi solzami. Počujaj v miru v zemlji blađni, ljubi suprugi in oče, dokler tudi mi ne pridemo za Teloj. Zalujaj ostali dve hčeri v Pittsburg, Kans., in sin v Bilhoed, Ill., in sin v starem kraju, Mary Kolob, supruga, in sin in dekle, ki sem jo vzela za svojo, ome v Chicago, Ill.

Tone Cufar:

LJUBEZENSKA PISMA DELAVCA IN DELAVKE

Mnoge stvari, ki so jo spremljale, mi je zaupala. Toliko moških je morala sprejeti in jim nuditi svoje telo. Vedno je v nevarnosti okuženja, vedno v družbah, ki se ji studijo, pa jim ne sme odrekati svoje lepote in laganega veselja. Zastran poslednjega je tožila, da je muka živeti v večni hinavščini. Neznost mora hliniti, ko bi najraje z bičem poganjala nadležneže. In vsakdo, ki pride, ume hinavsko zatajevati tisočeri udanosti, ki so vse grdo zlagane.

Ko se zdaj domisljam njenega pripovedovanja, ko se spomnim groze tiste noči, mi je še bolj žal. Dasi lepa in dobra, ni doživela ljubezenskih sanj, ne spoznala človeka, ki bi jo cenil in osrečil. Od mene se je razdvojeno, z raztrganimi občutji ločila. Tako kakor bi vedela, da zame še nekdo živi, a zanjo nihče. Vidila, ljubljene Janko, ob njeni žaloigri spoznavam šele vse bajnost moje sedanje sreče, ob moji sreči pa vso žalost njenega življenja in vso zlobop tistih, ki so jo pogrnali v nesrečo in se svojega zločina še zavedajo ne.

A, kar obupala bi nad takim svetom, ko bi ne vedela, da je tudi nekaj solnca še in dobrega na zemlji. Ker pa vem, da si celo Ti nekje, se vsega sveta ne bojim, kajti moči si mi dal, da z lahkoto kljubujem vsemu, kar pride. Ves, dragi moj, tiste nepravilne čez dan, tiste, kar je vezano z delom in službo, kar pozabim in prezrem. Na Tebe pomisljam, pa je vse dobro. Svidenja se razveselim in Te že gledam v oči, pa čitam iz njih, kaj prinaša Tvoj prihod.

V Tvojem pismu stoji, da prideš kmalu. Pridi, pridi, da bo pomlad povsod zakrajevala, kamor bova šla. Za zdaj kraljuje samo v mojem srcu, samo v meni je majako razpoloženje. Zunan pa še sneg leži, a ga je vsak dan manj. Tudi zebe me, pa ne bo dolgo, ker mora pognati moč zime in se umakniti zeleni pomladi.

Zame bo ta pomlad spet enkrat cvetoča in solčna, kot je bila tista, ki jo pomniš. Da bo pa tako, to Tebi dolgujem, Tebi, ki si mi z zdajšnjim pismom dokazal, da je ljubezen res nad vsem zmagojoča, nad življenjem in smrtjo. Če je dovolj močna in zares iskrena, vse premagava. V meni je stalila srd in sovraštvo, ki me je potihoma spremljalo ves čas od tiste hiše dalje. Šele sedaj spet zem v ljudi s prijaznim pogledom, dostej sem pa mrzila življenje in vse. Prav za prav sem le povračevala, kar so mi dali in bila pri tem še pre malo pravična.

Zdaj ne sovražim, ker smem spet ljubiti. Zdaj pričakujem, zdaj zopet upam.

Tebe čakam, Tebe, moj ljubljene Janko...

13.

Sedmno njegovo pismo

Ti čakaj, ljubljene moja, jaz pa preudarjam, kateri dan bo mogoče sesti na vlak in se k Tebi odpeljati. Tako je še, da naju loči samo še dober teden ali nekaj več. Čez deset, morda dvanajst dni bom prav gotovo že pri Tebi. To je kakor pribito.

Potrudil sem se, da čimprej dosežem zaželjeno svidenje, da dolge dneve kar najbolj skrajšam in skrtim njihovo število.

Glej, Majdica zlata, tam v jeseni še zdaleka nisva mislila, kaj se utegne v tem času zgoditi. Pa še potem, ko sva si pisala, je izgledalo, da dan, ki zdaj že pred nama stoji, ne bo kmalu dosežen. V daljavi sva ga zrla, toda približal se je čisto k nama, česar se boš gotovo razveselila.

Ta teden, ki še vmes leži, je tako nekaj malega, da ga sploh ne vidim. Zdi se mi, da bom že jutri vrget raz sebe zamazano obleko, se odpravil na praznično pot in zgubil izpred oči tovarniške dimnike z vso črno železarno vred. Potem mi bodo vsi dnevi le en sam daljši dan. Posebno, ker je mraz pojenjal, bodo hitro prešli. Do sedaj ni bilo nič rožnatega nikjer. Mraz nas je davil pri delu in drugod. No, upam, da se je svojega rabeljskega posla venderle naveležal. To vsaj želimo vsi, ki občutimo njegovo neusmiljenost. Vražje kruto je z nami ravnal, kar ni nam ni prizanašal.

Ooddahnili smo se te dni, ko je burja uklila svoje besnenje. Nje smo bili šestokrat izpostavljeni. Pri nakladanju železa nam je mačjo muziko zaigrala. Ze itak smo prezebrali dan za dnem, ko je pa še ona razpela svoja jadra, je bilo pa res preveč. Pomislil, sneg in led je, kamor stopiš, mrzlo vse, kar primeš, potem pa še vihra pride, da mrcvari in pretresa. Za beg je katerikrat. Zlasti noči niso prikladne. Čez dan je pošteno spanje težko omogočeno, nočno delo pa še posebno utruja. Takole proti koncu tedna povsem izrpa naše moči. Toda na delo moramo. Naj bo vročina ali mraz, sneg ali dež. Železo mora biti naloženo, pa če koga zebe ali ne. Težke koske dvigamo, kotalimo in premetujemo. Mrzli so, pa ne smemo misliti na to, ker je mrzlo vse, še mi smo mrzli, čeprav je življenje v nas in pogum. O, poguma je veliko, ker brez njega v železarni nihče ne vztraja. Najmanj bi mogli mi, ki se tepemo z neobom in zemljo. Uporniki smo premagovali tegobo zadnjega mraza. In smo jo premagali. Zdaj je že lažje pri delu. Zebe še vedno, toda ne tako hudo kot je.

Ko železo naložimo in se vsi premrti, večsili premočeni, pa opraskani ter zamazani zatečme za kak četrt ure k pečem, se včasih vna-mejo prav zanimivi pogovori. Različne stvari si povemo, lepe in grde. Tudi nasprotni smo si, saj so nas vsi vetrovi vrgli skupaj in združili ob nakladanju. Vse različnosti, ki med nami vlada, pa imamo marsikaj skupnega, pred vsem težko delo in trpljenje, ki ga ob njem prestajamo. Za njim nas pa obide zadoščanje, da naredimo nekaj, kar drugi ne, čeprav za slabo plačo. Nekaj zvišenega, nekaj lepega je ustvarjajoča zavest. Ponos vzbudi, kajti z lastnimi rokami, z lastnim naporom je zaslužen skromen kruh. Vsaka drobtina je z znopjem priborjena, nič ni poklonjenega, nič ukradenega, vse dvakrat in celo trikrat s trudom izkopano.

Majdica moja, ob nočnem delu sem imel večkrat priliko gledati ljudi, ki so hodili in se celo vozili mimo železarne na zabave. Mi smo se izpostavljali gredemu vremenu, tam na česti so pa ugrabili, kje je boljše vino in bolj divja muzika. Ko sem gledal takšne skupine in na naju pomislil, se mi je zahotelo, da bi od dela odaošpil, se jim približal in jim povedal, da bi s tem, kar bodo oni to noč zapili, jaz bil že zdavnaj pri Tebi in nama ustvaril pravo radost, dočim bodo oni okusili le nekaj ur narajenega, pijanega veselja.

Posebna grenčica je v takih mislih. En sam veseljak toliko zapravi, da bi jaz imel že za vošnjo. Njegova noč je silena vsem drugim njegovim nočem, s njo samo novo število pridane, meni bi pa vožnja odpila vir zaželjene sreče.

(Dolje prihodnja.)

jeja akrivališča, a predem sem utegnul preprečiti uboj, je deklino telo klocnilo in se sesedlo na zemljo.

Turek je hladnokrvno potegnil nož iz ujenega trupla in ga obrazil ob hlače. Pristopil sem k njemu.

"Kaj si storil človek?" Pokazal sem z roko na truplo, ki je ležalo v poslednjih krčih na tleh. Videl sem, da ubogi mladi Turkinja ni več pomoči.

Turek se je ozri vame in na njegovem obrazu sem bral neverjetni cinizem. "To je moja ovesta!", je zamrmral, se malomarno okrenil in stopil v hišo.

Sel sem na policijsko prefekturo, da naznanim ta slučaj ter pošljem zdravnika k oni ubogi deklici.

V pisarni je smrtel stražnik in s silo sem ga moral prebuditi, da sem mu povedal svoj doživljaj. Zehaje me je poslušal. V tem je vstopil dežurni uradnik.

"Kaj se je zgodilo?", je vprašal stražnika, ne da bi pogledal mene.

"Menda je spet nekdo ubil svojo ženo", je zaspano odgovoril stražnik.

Uradnik je malomarno skomimignil z rameni, na to me je zaslišal.

"Pošljite vendar vsaj zdravnika, morda je še kako upanje da..."

Začuden me je uradnik pogledal: "Zdravnika? No, če pride, mu že naročim, da si pojde ogledat truplo."

Uradnik je zamahnil z roko, položil akte v mizico in se naslonil na mizo, ne da bi se še kaj zmenil zame.

Prefekturo sem zapuščal z dokaj čudnimi občutki. "Torej žena vam je suznja", sem si mislil, "in lahko jo ubijete kakor psa. To se vam vidi bolj malenkostno, kot najboljši, neznanje tatvine."

Danilo se je že, ko sem dospel v svoja stanovanja. Legel sem a zaspati nisem mogel. Pred seboj sem videl otožni obraz mlade, lepe Turkinje, ki v poslednjih, smrtnih krčih kliče. "Efendi, pridi, pomagaj mi!"

Njen efendi pa se je morda ravno tisti hip zabaval ob šampanju in mjalih na mlado Turkinjo toliko, kolikor mislino na cvetlico, ki smo jo vrgli na tla in pohodili.

Moderni alkemist Tausend

Nemško javnost je Tausendov proces razdvojil v dva tabora, od katerih eden smatra kleparja-zlatodelca za sleparja, drugi pa veruje v njegove čudodelne in zlatonosne poskuse. Priči grof Pestalossi in baron Oberwurzer sta javili sodišču, da sta se odločili predložiti skrivnostni recept izdelovanja zlata v preiskavo profesorjema Roentenu in Königschledtu. Ta dva učnjaka naj potem izdaata svoje strokovnjaško mnenje o procesih, ki jima doslej še niso znani. Morala pa se bosta zavezati, da skrivnosti ne izdaata niti pri obravnavi, ako bi ju sodišče zaalialo kot izvedenca.

Nadaljnja priča Dunajčan Killmay, ki je v podjetje vložil 50,000 mark, pripoveduje, kako je posredoval med Tausendom in italijansko vlado. Italija se je sicer zanimala za zlato, poslala pa je k poskusom kot strokovnjaka prof. Durina, ki je doznal, da Tausend alepari. Pri teh besedah se je Tausend bučno zasmejaj in se veselo tolkel po stegnu. Sodišče je sklenilo, zaslišati tudi prof. Durina. Tausend je izjavil, da ni Italijanom stavlil nikakih ponudb, da pa so nasprotno oni vedno silili vanj a s ponudbami, zato je radoveden, kaj bo izpovedal italijanski izvedenec. Največ zanimanja je vzbudila priča Kummer, o katerem je znano, da je bil zaupnik generala Ludendorffa pri Tausendovem podjetju. Kummer je kemik in pripoveduje, kako je dobil v roke Tausendovo raspravo o 180 prvinah. Ko je delal poskuse, je v rešnici odkril ter vrvine. O Tausendovih poskusih pravi priča, da so se vršili ne samo na kemični, marveč tudi elektrolitični način. Enkrat se je pri tem rabilo srebro, drugič pa svinec. Kummer je trdno uverjen da so Tausendovi posku-

si nad vsak dvom vzvišeni in zanesljivi ter vsakozl uspešni. Po njegovem mnenju igrajo pri tem veliko vlogo kozmični vplivi kajti spreminjanje svinca v zlato ni kemični, marveč fiziološki pojav. Zato dajejo poskusi ob rastočem mesecu večji uspeh nego kadar mesec pojema. Priča sam je pred Ludendorffom delal poskuse z zelo dobrim uspehom.

Farne na prodaj

po nizki ceni, na lahke obroke. Kdor ima namen postati farmer, naj piše na rojaka: WM. BRUNSCHMID, Jump River, Wis.

IZ NEW YORKA

- bodo glavni parniki odhajali v slednjem redu: Feb. 13.—Europa na Bremen, 21.—Saturnus na Trst, 27.—Ile de France na Havre, Marc 7.—Bergvaria na Cherbourg, 11.—Vulkanus na Trst, 12.—New York na Hamburg, Marc 13.—Paris na Havre se vrši skupno potovanje, Mar 14.—Centa Grande—Genova, 20.—Aquitania na Cherbourg, 21.—Augustus na Neapel, 26.—Majestas na Cherbourg, 28.—Cleveland na Hamburg, 28.—Saturnus na Trst, 28.—Leviathan na Cherbourg, 31.—Ile de France na Havre, Apr. 3.—Olympic na Cherbourg, 10.—Paris na Havre, 15.—Vulkanus na Trst, 15.—Aquitania na Cherbourg, 16.—Europa na Bremen, 17.—Majestic na Cherbourg, Apr. 24.—Ile de France se vrši skupno potovanje za 1. maja, Apr. 29.—Mauritanie na Cherbourg, Maj 1.—Saturnus na Trst, 1.—Paris na Havre, 6.—Aquitania na Cherbourg, 15.—Ile de France na Havre, Maj 20.—Vulkanus na Trst—skupno potovanje, Maj 22.—Paris na Havre, 27.—Aquitania na Cherbourg, Jun. 5.—Ile de France na Havre glavno skupno potovanje, Jun. 6.—Saturnus na Trst, 12.—Paris na Havre, 21.—Bergvaria na Cherbourg, Skupni izlet KSKJ.

Za pojasnila o kabinah, cenah, pogojnih listih, permitih itd. se obrnite čim prej na

LEO ZAKRAJSEK Midtown Bank of New York 630 — 9th Avenue, New York, N. Y.

All ste še naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Žepni koledar S. N. P. J.

Indali smo tudi letove krasni, lepe v črno platno vezani žepni koledar; kajlička obsega 124 strani, nekaj zelo priporočljivega za vsakega žlovca. Na rokah jih imamo še par sto. Naročite jih hitro, ker bodo kmalu pošli. Žepni koledar stane samo 25c. Pošljite nam naročilo in priložite 25c v plačilo. Nalovite pisno na Prosveto; 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKA NARODNA PODPORN A JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveto za koristi, ter potrebne agitacije svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nihakar pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svojo glasilo. Torej agitatorični listi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo lista Prosveta.

NAZNAVILLO

Društvem tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilk, izšlih in izločenih članov upravitelju Prosvete, da se lahko telesa vrsti čimnik za pošiljanje lista Prosvete. Imena in naslove, katero pošljete glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravitelje ne dobi. Torej je zelo važno, da vsakej pošljete na zlati auto pripravljeno listinico vse naslove upravitelju Prosvete posebel. Tri vsaki spremembi naslova naj se vselej omasi stari in novi naslov. Upravitelje siljedno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. Philip Godina, upravitelj.

Naročite Mladinski list, ne bodite mesečnik za slovenski mladino!

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Conjani brati (sutra) S. N. P. J. Jednole! Po sklope 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveto prijetno ceno, dva ali tri šlane in eno družino in se enega naslova k naročnin. List Prosveta stane za vsa enaka za enega ali dva ali tri šlane eno leto naročnin. Ker pa štani se plačuje pri računovnici \$1.25 za toliko se jim to prijetno k naročnin. Mi prijetno enega, dva ali tri šlane eno družino in eni naročnin. Torej sedaj ni varuha, roči, da je list drag za šlane S. N. P. J. List Prosveta je voljo lastnina in gotovo skoro v vsaki družini nedebo, ki bi rad štati list vsak dan. Torej sedaj im prijetno, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosvete. Cena lista Prosvete je: Za Združ. države in Kanado \$6.00 Za Clure in Chicago je: 1 tednik in 4.00 1 tednik in 4.00 2 tednika in 3.00 2 tednika in 3.00 3 tednika in 2.60 3 tednika in 2.60

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnila—Vselej kakor hitro kateri tak članov preneha biti član SKJ ali že se preseli proč od družine in bo subskribiral sam svoj list tednik, moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnin na deni Prosvete, to takoj naznaniti upravitelju lista, in obmeniti doplačati deli vsote lista Prosvete. Ako tega ne storite, tedaj men upravitelje naš datum za to vsoto naročnin.

Prosveta, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljite naročnino za Prosveto vsote \$

Izpolnilno obrazlo za naročilo: Ime, Naslov, Mesto, Družva, Nov naročnik, Star naročnik, Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnin od dotičnih članov družine: Ime, Čl. družine \$, Ime, Čl. družine \$.

Hinko Prebolj: OSVETA

(Iz spominov na Carigrad.)

Na zemljo se je spustila tiha noč in viki minareti so se obdali s skrivnostno tančico teme. Na Carigrad je legal pokoj. Turški del mesta se je umiril. Trgovci, za dne tako glasni so utihnilli ter zaprli svoje lokale. Pocestni otročaji so se razkropili in ulica je postala mrtva. Le par umazanih kavarn je še razsvetljenih in iz njih prihaja glasno govorjenje, pomešano kdaj pa kdaj s hripavim smehom.

Po taki ulici sem stopal tisto noč. Hotel sem videti, kakšen je ta tolikokrat opisani del Carigrada pomoči.

Iz majhne hiše je stopila na ulico lepa Turkinja in za njo se mlad Evropec. Obstal sem na drugi strani ulice, v sencu tako, da me onadva nista opazila. Izza oblakov je tisti hip prilezel mesec ter obsvetil to idilo v turški četrti.

Začutil sem strah za oba ljubimca, ker sem vedel, da jima bo slaba predla, ako ju zaloti kak Turek. Posebno, ker ravno v tem okraju niso domaeni preveč prijazno gledali nas tuincev. Onadva tam sta obstala.—Mlada Turkinja je nalonila svojo glavico na njegova prsa,

on pa je gladiil njene lase, ki so se v svitu mesečine lesketali kakor svila.

Radoveden sem se tiho splazil na drugo stran ulice ter se skril par korakov od njiju, v neki prisidek razpadajoče hiše. Ne boš me zapustil, "efendi?" sem čul njen šepet. "Vzameš me a seboj?"

On je pritrdil "Kakor sem objubil. Jutri ob tej uri bodi pripravljena. Samo pazi, da on ničesar ne opazi."

Zdrzil sem se. "Pobegniti hočeta", sem pomislil "Neverno podjetje?"

Toda onadva sta bila očividno drugega mnenja, ker njegovo lice je izražalo brezskrbnost in trdno odločenost. Le ona se je včas ozrla po ulici, kakor bi se bala nekoga, da ne bi preprečil izpolnitve njenega hrepenjenja.

Precej časa sta stala tako v objemu in od srca sem želel, da bi se jima beg posrečil. Končno se je on poslovil, ona pa je zrla za njim, dokler niso njegovi koraki zadržali v temi. Hipoma pa je vzkliknila, Tedaj sem šele opazil, da stoji pred njo, kakor izkopan iz zemlje, grd, star Turek. Ostudno se je zarežal.

Sklonila je glavico. Stari dedec se je zagrohotal. All ti je šal, da sem te zalotil? Te mube ti izbijem iz glave! Iz žepa svojih širokih hlač je potegnil dolg korokač in dobro sem slisal, kako je siknilo po zraku. Na to je padlo na deklino hrbet in iz njenih ust se je izvil stokačo vzhdi. Hotel sem planiti iz svojega skrivališča, a neka tajna moč me je prikovala na mesto, da se nisem mogel ganiti.

Dedec je spet dvignil roko a korobačem, a dekle je planilo k njemu in ga zagrabilo za zapetje.

"Ne boš me bil," je zaihтела, "jaz ljubim onega mladega tučca in v pojdem z njim. Ničesar nočem več slišati o tebi —"

Starina jo je odrinil od sebe. Istegnil je roko in pokazal proti hitemni vratom. "Neter!"

Dekle je trmasto odkimalo. "Neter!" je ponovil Turek in njegov glas se je tresel. Dekle se ni ganilo.

Tedaj je planil k njej. "All boš ubogala?"

"No vrnem se več v tvojo hišo", je odvrnilo dekle. V mesečini se je Turkovo telo zagugalo, kakor da bi se hotelo prevrtniti. S strahom sem opazil, da se mu svetil v roki nož. Slisal sem, kako je akoli zobe vprašal: "He, kača, torej se ne boš pokoriti?" Ostro rezilo je napravilo v zraku krog. Planil sem iz svo-

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerno, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMEN A POJASNILA